

Załącznik do Uchwały nr /2021
Rady Gminy Białopole
z dnia 2021 r.

Program Wspierania Rodziny w Gminie Białopole na lata 2022-2024

Białopole, grudzień 2021 r.

I. Wstęp

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Rodzina i dziecko są chronione w ustawodawstwie polskim. Art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej mówi, że „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej.”¹ Do szczególnej pomocy ze strony państwa mają prawo rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza rodziny wielodzietne i niepełne.

Rodzina to podstawowa komórka społeczna, składająca się z rodziców i dzieci. Zapewnia ciągłość biologiczną społeczeństwa. Stanowi pierwsze naturalne i podstawowe środowisko wychowawcze, z jakim styka się dziecko. Rodzina jest pierwszą instytucją wychowawczą, w której przebiega proces socjalizacji dzieci, kształtowanie ich osobowości oraz przygotowanie do przyszłych ról społecznych. Oddziaływanie wychowawcze rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży poprzez przekazywanie wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem wzorów zachowań. Zdrowa rodzina, wypełniając w sposób prawidłowy swoje funkcje, zapewnia dzieciom poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości, dając im możliwość prawidłowego rozwoju i prawidłowego wypełniania ról społecznych w przyszłości.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny może jednak zagrażać szereg różnych czynników. Znaczący wpływ mają zjawiska patologiczne, bowiem ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną, czyli taką, która potrzebuje pomocy z zewnątrz, ponieważ sama często nie potrafi rozwiązywać swoich problemów, w celu wyjścia z sytuacji kryzysowych oraz sprostać swoim obowiązkom względem dzieci. Do zjawisk patologicznych, prowadzących do niewydolności opiekuńczo-wychowawczej, zalicza się w szczególności: alkoholizm, narkomanię, przestępczość i przemoc w rodzinie. Ich występowanie często powiązane jest z problemem ubóstwa i długotrwałego bezrobocia, które stanowią podstawowe podłoże braku równowagi i bezpieczeństwa w rodzinie. Powyższe problemy są najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Występujące w rodzinie trudności są często złożone i do rozwiązania wymagają interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań osób ze specjalistycznym przygotowaniem oraz instytucji działających na rzecz rodzin.

¹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., art. 18.

Rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego ich monitorowania i wsparcia, w szczególności przez pracowników socjalnych, a w razie potrzeby przez asystentów rodziny i kuratorów sądowych. Praca z rodziną powinna być prowadzona we wczesnym okresie jej zagrożenia, przez wykwalifikowaną w tym zakresie kadrę. Pomoc rodzinie ma na celu przywrócenie jej prawidłowego funkcjonowania, poprzez umożliwienie jej odzyskania lub nabycia umiejętności prawidłowego pełnienia ról opiekuńczo-wychowawczych i społecznych, aby dziecko pozostało w naturalnej rodzinie i tam zostało przygotowane do prawidłowego funkcjonowania w swoim życiu oraz w społeczeństwie.

II. Diagnoza społeczna Gminy Białopole

1. Charakterystyka demograficzna

Do 30 września 2021 r. w Białopolu mieszkało 2887 osób (meldunki stałe), w tym 1438 kobiet i 1449 mężczyzn. W wieku przedprodukcyjnym było 493 osób, w tym 254 kobiet i 239 mężczyzn. Liczba osób w wieku produkcyjnym wynosiła 1785, w tym 771 kobiet i 1014 mężczyzn. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym wyniosła 609, w tym 413 kobiet i 196 mężczyzn. Obrazuje to poniższa tabela:

Do 30 września 2021 rok	Kobiety	Mężczyźni	Łącznie
Liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	254	239	493
Liczba osób w wieku produkcyjnym	771	1014	1785
Liczba osób w wieku poprodukcyjnym	413	196	609
Łącznie	1438	1449	<u>2887</u>

źródło: dane własne

2. Charakterystyka osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej

Do 30 września 2021 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białopolu objął swoim wsparciem 46 rodzin, w sumie 165 osób. Z pomocy Ośrodka skorzystało 4 rodziny mające 1 dziecko, 4 rodziny mające 2 dzieci oraz 17 rodzin mających 3 lub więcej dzieci, co obrazuje poniższa tabela:

Liczba rodzin korzystających z pomocy GOPS	46
Liczba osób w rodzinach	165
Liczba osób samotnych	9
Liczba emerytów i rencistów	6
Ilość rodzin w zależności od liczby dzieci	
1 dziecko	4
2 dzieci	4
3 i więcej	17

źródło: dane GOPS

Z pomocy GOPS, z powodu ubóstwa skorzystały 34 rodziny, z powodu niepełnosprawności 17 rodzin, z powodu długotrwałej, ciężkiej choroby pomoc uzyskało 12 rodzin, z tytułu bezrobocia 28 rodzin, z tytułu wielodzietności 17 rodzin, 1 osoba z tytułu bezdomności, 1 osoba z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo- wychowawczych. Poniżej tabela obrazuje dane:

Ilość rodzin korzystających z pomocy GOPS ze względu na:	
Ubóstwo	33
Niepełnosprawność	22
Długotrwałą, ciężką chorobę	12
Bezrobocie	29
Alkoholizm	0
Wielodzietność	18
Bezdomności	3
Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	1

źródło: dane GOPS

3. Dane dotyczące zakresu i ilości udzielonej pomocy oraz wsparcia dla rodzin przez Gminnym Ośrodek Pomocy Społecznej w Białopolu w 2021 r.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białopolu realizując ustawę z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do 30 września 2021 roku zatrudniał 1 asystenta rodziny, na pół etatu. Wsparciem asystenta objętych zostało 6 rodzin, które przeżywały trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, w sumie, w rodzinach tych znajdowało się 14 dzieci. Realizując swoje zadania, asystenci systematycznie współpracowali z: pracownikami socjalnymi, pedagogami szkolnymi, wychowawcami klas, kuratorami zawodowymi, dzielnicowymi, a także służbą zdrowia i innymi instytucjami niezbędnymi do prawidłowego i kompleksowego wspierania rodziny. Z dwiema rodzinami zakończono pracę, w jednej z nich ze względu na osiągnięcie założonych celów, w drugiej ze względu na zmianę miejsca zamieszkania.

Wszystkie rodziny przeżywające trudności wychowawczo - opiekuńcze, trudności w pełnieniu ról społecznych otrzymują wielopłaszczyznowe, kompleksowe wsparcie ze strony pracowników socjalnych. Rodziny kierowane są do odpowiednich instytucji pomocowych, GOPS w Białopolu ściśle współpracuje ze szkołami (głównie pedagogami szkolnymi oraz wychowawcami klas), kuratorami społecznymi i zawodowymi oraz z dzielnicowym.

Wsparciem GOPS objęte zostały także rodziny, w których założona jest Niebieska Karta. Do 30 września 2021 r. toczyło się 10 procedur Niebieskiej Karty, wśród nich ofiarą było 7 dzieci.

W ramach zapobiegania dysfunkcjom w rodzinach, w których rodzice nadużywają alkoholu, pracownicy socjalni kierują wnioski do Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, do 30 września 2021 r. skierowano 1 tego typu wniosek.

Rodziny spełniające określone kryteria otrzymały wsparcie w postaci różnych form zasiłków z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, pokrycia kosztów posiłków dla dzieci w szkołach/przedszkolach.

Ponadto tut. Ośrodek współpracuje z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Białopolu w rozwiązywaniu problemów alkoholowych w rodzinach.

W ramach realizacji programu „Posiłek w szkole i w domu” do 30 września 2021 r. z pomocy skorzystało 128 osób, z czego 49 dzieci z posiłku w szkole.

Rodziny skorzystały z pomocy w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa współfinansowanego z Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym. Pomoc żywnościowa trafiła do 330 osób z Gminy Białopole, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Do 30 września 2021 r. wydaliśmy osobom potrzebującym 17,5 ton żywności. Do osób odbierających żywność kierowane były również spotkania, których celem było wzmocnienie samodzielności i kompetencji w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego.

III. Odbiorcy Programu

Program Wspierania Rodziny skierowany jest głównie do rodzin dysfunkcyjnych, jednakże wsparciem objęte zostaną także rodziny, które na skutek różnych sytuacji życiowych, znalazły się w sytuacji wymagającej udzielenia pomocy przez placówki i instytucje, prowadzące działania na rzecz wspierania rodziny.

Program głównie kierowany jest do:

- rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych i zagrożonych kryzysem, w których występują: ubóstwo, bezrobocie, uzależnienia oraz inne negatywne zjawiska,
- rodzin dotkniętych przemocą,
- rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- rodzin wielodzietnych,
- rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym,
- małoletnich matek,
- rodzin niepełnych,
- rodzin wychowujących dzieci w wieku 0-5 lat,
- rodzin zmagających się z trudnościami w wychowywaniu dzieci w wieku dojrzewania,
- rodzin naturalnych, w związku z umieszczeniem dziecka w pieczy zastępczej lub ośrodkach wsparcia.

Przewidywana praca z rodziną oraz wszelkiego rodzaju formy pomocy mają na celu przede wszystkim zaspokojenie podstawowych potrzeb bytowych rodziny, jak również aktywizację i wzmocnienie działalności instytucji, placówek i organizacji pozarządowych na rzecz wspierania rodziny. Działania skierowane są na zapewnienie bezpieczeństwa dzieci oraz podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów w celu zapewnienia optymalnego rozwoju dzieci oraz ogólnego podniesienia jakości życia całej rodziny.

Wszelkie działania mające na celu wsparcie rodziny są niezwykle ważne, gdyż wzmacniając rodzinę, wzmacniamy kapitał społeczny społeczności lokalnej.

IV. Lokalny system wspierania rodziny

Gmina prowadzi wiele inicjatyw na rzecz wspierania rodzin, szczególnie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji. Inicjatywy skierowane są na promocję wartości rodzinnych oraz umacnianie rodziny. W procesie wspierania rodzin uczestniczą przedszkola, szkoły, organizacje pozarządowe oraz instytucje i placówki działające w obszarze pomocy społecznej, kultury, sportu i rekreacji.

W zakresie poradnictwa i interwencji, związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych, przeciwdziałaniem narkomanii oraz służących wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych kompetencji rodziców/opiekunów dzieci, prowadzone są następujące formy działań:

1. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, który został powołany Zarządzeniem Nr 60/2019 Wójta Gminy Białopole z dnia 9 września 2019 r. w sprawie powołania członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie zmienionego Zarządzeniem Nr 76/2020 Wójta Gminy Białopole z dnia 9 października 2020 r. w sprawie zmian w powołani członków Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
2. Działalność Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Komisja pełni funkcje doradczo - konsultacyjne przy realizacji Gminnego Programu oraz podejmuje czynności zobowiązujące osoby uzależnione, będące często sprawcami przemocy, do poddania się leczeniu odwykowemu.
3. Prowadzenie wywiadów środowiskowych dotyczących rodzin z problemem alkoholowym.
4. Działania wspierające i interwencyjne pracowników socjalnych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej.
5. Prowadzenie dożywiania dzieci w przedszkolach i uczniów w szkołach. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach programu wieloletniego „Posiłek w domu i szkole”, pokrywa koszty posiłków dzieci w szkołach oraz w przedszkolach dla dzieci z rodzin wymagających wsparcia.
6. Funkcjonowanie programu „Karta Dużej Rodziny”, w celu wspierania i promowania rodzin wielodzietnych.

7. Realizacja programów profilaktyczno - edukacyjnych, m.in. z zakresu profilaktyki uzależnień oraz sportowych, pozalekcyjnych, zajęć dla dzieci i młodzieży szkolnej przez szkoły, Gminną Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, organizacje pozarządowe i kluby sportowe.

8. Działania pedagogów i psychologów w szkołach.

9. Prowadzenie działań edukacyjnych, opiekuńczych i wychowawczych służących wzmocnieniu kompetencji rodziców, w rodzinach zagrożonych przemocą, przez szkoły, placówki i instytucje prowadzące działania na rzecz wspierania rodziny oraz przez organizacje pozarządowe.

10. Prowadzenie zajęć z psychologiem w szkołach dla uczniów z terenu naszej gminy.

11. Organizacja wypoczynku letniego dla dzieci i młodzieży szkolnej.

12. Realizacja stypendium szkolnego dla dzieci z rodzin o niskim dochodzie.

13. Organizacja integracyjnych imprez szkolnych, w przedszkolach i w świetlicach, z udziałem rodziców i opiekunów dzieci: Dni Rodziny, Dzień Matki, Dzień Ojca, Babci i Dziadka, Spartakiady Rodzinne, Bale choinkowe, rodzinne wycieczki, pikniki rodzinne ze wspólnymi zabawami, turniejami i konkursami o tematyce prorodzinnej. Kontynuacja przedsięwzięć, w których uczestniczą placówki oświatowe i placówki upowszechnienia kultury, skierowane na umacnianie rodziny, promocję wartości rodzinnych, wspieranie i umacnianie więzi rodzinnych, poprzez działania edukacyjne, profilaktyczne, rekreacyjne i sportowe oraz wspólną zabawę dzieci i rodziców.

V. Cele, zadania i realizatorzy Programu

Cel główny: Stworzenie spójnego systemu wsparcia rodzin, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych na terenie Gminy Białopole

Cele szczegółowe:

Cele	Zadania	Realizator	Okres realizacji
Budowanie bezpieczeństwa socjalnego rodzin	<ul style="list-style-type: none"> Monitorowanie i stała diagnoza warunków życia rodzin. Zapewnienie pomocy finansowej dla rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Objęcie pomocą dzieci, szczególnie w formie dożywiania, zaopatrzenia w podręczniki, organizowanie 	GOPS, Szkoły, GKRPA, PUP, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	2022-2024

	<p>wypoczynku letniego, umożliwienie korzystania z organizowanych form spędzania czasu wolnego.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Praca z rodziną poprzez prowadzenie szeroko pojętej pracy socjalnej przez pracowników socjalnych. • Zapewnienie rodzinom specjalistycznego poradnictwa i wsparcia. • Podejmowanie działań wspierających, mających na celu aktywizację społeczno-zawodową rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym w celu umożliwienia im podjęcia zatrudnienia. 		
Wspomaganie funkcjonowania rodziny	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca wszystkich podmiotów działających na rzecz rodziny. • Wspieranie i propagowanie różnych form aktywności działającej na rzecz wspomagania rodzin i umocnienia więzi rodzinnych. • Rozwijanie systemu wsparcia i specjalistycznego poradnictwa (terapeutycznego, prawnego). • Podejmowanie działań mających na celu powrót do rodzin naturalnych dzieci znajdujących się w pieczy zastępczej. • Rozwój i wykorzystywanie gminnej bazy sportowej w celach rekreacyjnych. 	GOPS, Policja, Sąd, Kuratorzy, Szkoły, GOK, Gmina, Zespół Inerdyscyplinarny Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna	2022-2024
Wspomaganie dziecka w środowisku szkolnym	<ul style="list-style-type: none"> • Realizowanie przez szkoły programów profilaktycznych. • Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez pomoc materialną - stypendia, podręczniki, udział w projektach. • Udzielanie wsparcia psychologicznego uczniom wymagającym takiej formy wsparcia oraz ich rodzicom. • Organizowanie poradnictwa i konsultacji dla rodziców. 	Szkoły, Gmina, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna GKRPA	2022-2024

	<ul style="list-style-type: none"> • Wzbogacenie oferty edukacyjnej dla uczniów uzdolnionych. • Możliwość prowadzenia świetlic. 		
Opieka nad dziećmi z rodzin niewydolnych wychowawczo	<ul style="list-style-type: none"> • Praca socjalna z rodziną znajdującą się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzona przez pracownika socjalnego. • Zatrudnienie asystenta rodziny. • Prowadzenie monitoringu dziecka w rodzinie dotkniętej sytuacją kryzysową. • Podejmowanie działań w celu zapewnienia objęcia nadzorem kuratora nad małoletnimi pozbawionymi wystarczającej opieki ze strony rodziców. • Wspieranie działalności świetlic oraz organizowanie w nich pomocy i opieki dla dzieci w godzinach pozaszkolnych. • Organizowanie w szkole kółek zainteresowań, zajęć wyrównawczych. 	GOPS, Sąd, Kurator, Szkoła, Gmina	2022-2024
Poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży, zapobieganie zjawiskom przemocy oraz profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień	<ul style="list-style-type: none"> • Udzielnie pomocy rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym oraz zjawiskiem przemocy. • Zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej dla osób uzależnionych. • Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych, zwłaszcza skierowanych do dzieci i młodzieży szkolnej, na temat uzależnień i ich negatywnych skutków. • Realizacja programów dot. uzależnień, agresji, adresowanych do dzieci. 	GKRPA, Gmina, GOPS, Szkoły	2022-2024

Realizatorzy Gminnego Programu

Zadania wynikające z Programu Wspierania Rodziny będą realizowane przez Gminę Białopole we współpracy z Gminnym Ośrodkiem Pomocy Społecznej oraz Zespołem Interdyscyplinarnym ds. przeciwdziałania przemocy, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówkami oświatowymi, szkołami, Policją, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, Sądem Rejonowym, Kuratorami i Powiatowym Urzędem Pracy.

VI. Przewidywane efekty

1. Stworzenie wielopłaszczyznowego, spójnego systemu wsparcia dla rodzin z trudnościami w sprawach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego.
3. Zminimalizowanie negatywnych zachowań wśród dzieci i młodzieży.
4. Ochrona dzieci przed umieszczeniem w pieczy zastępczej.

Realizacja Programu Wspierania Rodziny zwiększy skuteczność pomocy kierowanej do rodzin dysfunkcyjnych oraz stworzy możliwość współpracy pomiędzy instytucjami działającymi na rzecz rodziny. Oczekiwanym rezultatem wspólnych działań będzie przeciwdziałanie przemocy oraz patologizacji i zagrożeniu wykluczeniem społecznym. Interdyscyplinarne podejście daje możliwość rozwoju, zwiększenia świadomości w środowisku lokalnym, a tym samym podniesienia jakości życia mieszkańców gminy Białopole.

VII. Źródła finansowania Programu

Realizacja zadań Programu może być finansowana:

- ze środków własnych budżetu samorządu terytorialnego,
- z dotacji celowych z budżetu państwa,
- ze środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł, w tym z Unii Europejskiej.

VIII. Monitorowanie Programu

Monitoringiem Programu zajmować się będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Białopolu na podstawie pozyskiwanych informacji oraz danych ze sprawozdań dostępnych na poziomie gminy, uzyskiwanych od podmiotów uczestniczących w realizacji zadań.

Celem bieżącego monitoringu będzie obserwacja zmian ilościowych i jakościowych, jakie pojawiają się podczas realizacji działań. W przypadku stwierdzenia jakiegokolwiek rozbieżności między założeniami a rezultatami, na bieżąco będą one weryfikowane i dostosowane do potrzeb docelowej.

Roczne sprawozdania z realizacji Programu przedkładane będą w terminie do 31 marca, każdego kolejnego roku jego obowiązywania, tj. do 31 marca 2023 r. (za rok 2022), 31 marca 2024 r. (za rok 2023), 31 marca 2025 r. (za rok 2024).